

Barnbidraget – en pigg 60-åring

Det allmänna barnbidraget fyller 60 år. Redan 1937 infördes ett behovsprövat bidrag till barnfamiljer med behov av ekonomiskt stöd. 1948 utvecklades det till ett allmänt bidrag, som betalades med samma belopp till alla barn. Det var ett led i utvecklingen av den moderna välfärdsstaten.

Barnbidraget har under åren motiverats på olika sätt, till exempel med att det bidrar till att minska barnfattigdomen, att det omfördelar mellan olika typer av hushåll och att det ökar barnafödandet. Idag är barnbidraget en del av den ekonomiska familjepolitiken som har till syfte att "bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer".

För 60 år sedan var barnbidraget 65 kronor per kvartal, vilket i dagens penningvärde motsvarar 1 140 kronor, eller 380 kronor i månaden. I diagrammet redovisas utvecklingen av barnbidraget i nominellt penningvärde (hur mycket som faktiskt betalas ut ett specifikt år) och i 2008 års penningvärde (utbetalningarna

omräknade till dagens penningvärde).

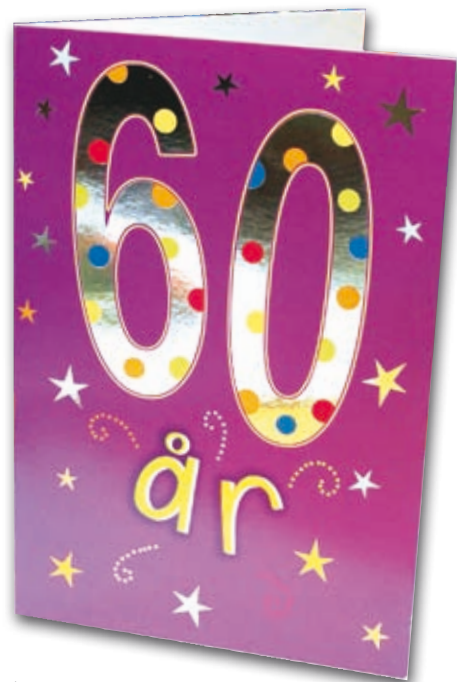
BARNBIDRAGET HAR UNDER ÅREN varit ett mycket stabilt bidrag med få förändringar. Exempelvis har åldersgränsen vid 16 år varit densamma under de 60 åren. Det har också under alla år utgått till alla barn i Sverige. En förändring är dock flerbarnstillägget som infördes 1982.

Ett komplement till barnbidraget är studiebidraget som infördes redan 1957 med 50 kronor i månaden till studerande ungdomar från 16 år. I dag är studiebidraget 1 050 kronor under 10 månader om året, sommaren räknas inte som studietid. Om en elev skolkar mycket kan studiebidraget dras in.

Även om barnbidraget har förändrats lite under årens lopp har det med jämna mellanrum diskuterats förändringar av bidraget. Diskussionen har främst handlat om ifall det ska fortsätta vara ett generellt bidrag eller om det ska göras om till ett behovsprövat bidrag. Andra frågor som diskuterats är om åldersgränsen vid 16 år bör kvarstå och om tillägg bör finnas för vissa speciellt utsatta grupper av barnfamiljer, till exempel ensamförälderhushåll.

Vidare har nivån på bidraget ofta diskuterats samt på senare tid om det ska vara möjligt att dela barnbidraget mellan mamman och pappan. Denna möjlighet finns nu, men utnyttjas sällan, troligen för att föräldrarna måste vara överens om en delning.

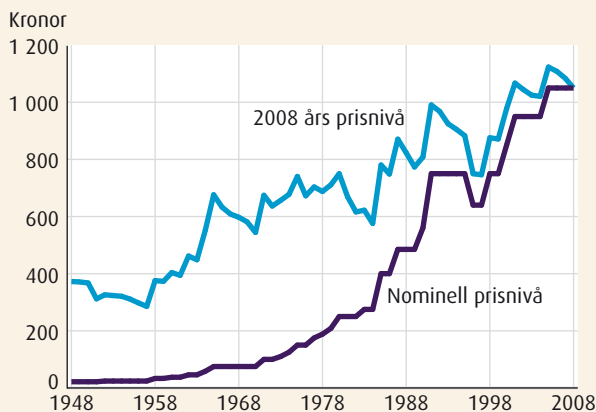
ÄVEN OM BARNBIDRAGEN betalas ut med samma belopp till alla

barn, har det störst betydelse för barn i ekonomiskt utsatta hushåll. Bidragets betydelse beror dels på hur många barn som finns i hushållet, dels på hushållets övriga inkomster. I diagrammet

Från 380 till 1 050 kronor i månaden under 60 år

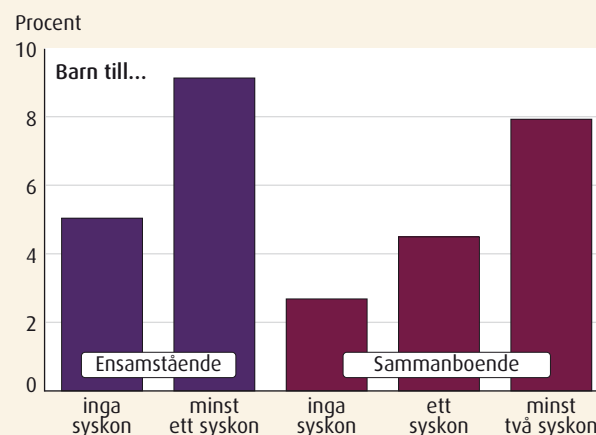
Barnbidragets utveckling 1948–2008. Utbetalning per månad

Den 1 januari 1996 sänktes barnbidraget från 750 kronor till 640 kronor i månaden, dessutom avskaffades flerbarnstillägget. Detta var en del i saneringen av statsfinanserna. Både barnbidragets nivå och flerbarnstillägget återställdes den 1 januari 1998.

Störst betydelse i ensamförälderhushåll

Barnbidragets betydelse för barn i olika hushåll. Andel av ekonomisk standard

Barnbidraget har störst ekonomisk betydelse för barn till ensamstående föräldrar med minst ett syskon.

redovisar vi hur stor andel av den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet (se faktaruta) som kommer från barnbidraget. Som diagrammet visar finns det två tydliga mönster. Det ena är att barnbidraget betyder mer för hushållets ekonomiska standard om barnet bor med en förälder jämfört med om det finns två vuxna i hushållet. Anledningen är att övriga sammanlagda inkomster är lägre i ensamförälderhushåll än i hushåll med flera vuxna.

Det andra mönstret är att barnbidraget betyder mer för barn i hushåll med flera syskon. Anledningen är naturligtvis att fler barnbidrag och flerbarnstillägg betalas ut. Mest betyder barnbidraget för barn till ensamstående föräldrar med minst ett syskon, där det utgör 9 procent av den

ekonomiska standarden. Barnbidraget har minst ekonomisk betydelse för barn utan syskon med sammanboende föräldrar, där utgör den 3 procent av den ekonomiska standarden.

UTFORMNINGEN AV BARNBIDRAGET

innebär att inkomster omfördelas mellan hushåll med och utan barn. Vidare betalas mer ut i barnbidrag till ekonomiskt utsatta hushåll än till ekonomiskt starka hushåll. Detta beror på att hushåll med många barn oftare har en lägre ekonomisk standard.

Omfördelningen till barnfamiljer är relativt kostsam eftersom också de ekonomiskt starka barnhushållen får barnbidrag, ett argument som ofta används av dem som vill ersätta det allmänna barnbidraget med

ett behovsprövat bidrag. Å andra sidan är barnbidraget effektivt då det inte innebär någon så kallad fattigdomsfälla, eftersom det inte finns några marginaleffekter. Det vill säga att barnbidraget inte minskar om hushållets övriga inkomster ökar.

Andra fördelar med ett allmänt barnbidrag som går till alla barn är att det har en låg administrativ kostnad samt att felaktiga utbetalningar är få. Viktigast är dock dess omfördelningseffekter samt att det lyfter många hushåll ur fattigdom. Vi ser fram emot en pigg pensionär som fortsätter att vara aktiv långt efter pensionsåldern. ●

Det allmänna barnbidraget är 1 050 kronor i månaden per barn. Ett flerbarnstillägg utgår med 100 kronor om det finns två barn i barnskolan, 454 kronor om barnen är tre och 1 314 om det finns fyra barn. I dag betalas barnbidrag ut för 1,7 miljoner barn till drygt 1 miljon föräldrar. De allra flesta av dessa är mammor eftersom de är den automatiska bidragsmottagaren. Barnbidraget utbetalades under 2008 med 23,5 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt en tredjedel av Försäkringskassans utbetalningar till barnfamiljer.

Ekonomisk standard, eller disponibel inkomst per konsumtionsenhet, är ett hushålls samlade inkomster inklusive transfereringar och bidrag, med avdrag för skatter, och justerat för hushållets försörjningsbörda. Justeringen sker genom att den disponibla inkomsten delas med en konsumtionsvikt, som beror på hushållets sammansättning.

Foto: Marie Almers

Barnbidrag betalas i dag ut för 1,7 miljoner barn.

Lästips

Socialförsäkringsrapport 2008:11
Nya resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken
Rapporten finns på Försäkringskassans webb:
www.forsakringskassan.se

Ingrid Söderlind och Kristina Engwall
2005 **Var kommer barnen in? Barn i politik, vetenskap och dagspress**
Institutet för Framtidsstudier

Författare

Ann-Zofie Duvander
tfn: 08-786 96 13
e-post: ann-zofie.duvander@forsakringskassan.se

Mats Johansson
tfn: 08-786 97 85
e-post: mats.johansson@forsakringskassan.se

Båda arbetar som analytiker vid avdelningen för Försäkringsutveckling, verksamhetsområde barn och familj på Försäkringskassan.